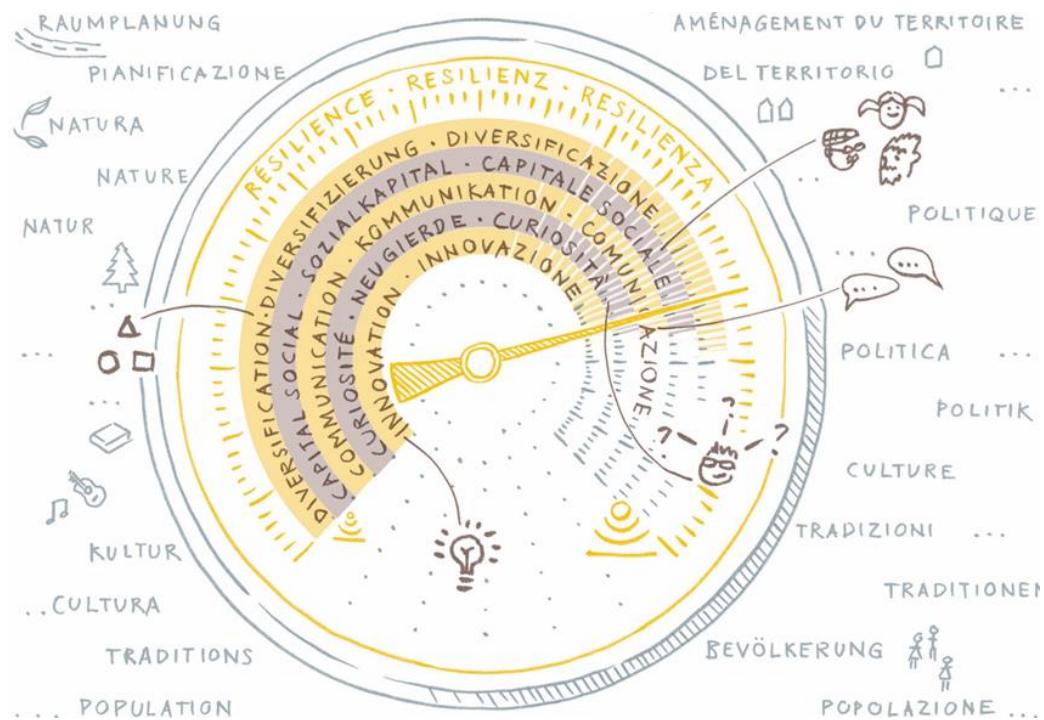

Nova politica regiunala en il chantun Grischun

Program da realisaziun dal Grischun 2024–2027
(Versiun curta)

© regiosuisse / Nadja Stadelmann

6 da zercladur 2023

Prendì enconuschientscha ed approvà tras la Regenza grischuna
(Protocol nr. 546 dals 27 da zercladur 2023)

Uffizi per economia e turissem dal Grischun

Ringstrasse 10

7001 Cuir

Tel. 081 257 23 42

info@awt.gr.ch

www.awt.gr.ch

Abreviaziuns

UET	Uffizi per economia e turissem
CHF	francs svizzers
CHMOS	sistem da controlling online dal SECO
GR	Grischun
INOS	Rait d'innovaziun da la Svizra Orientala
CISIC	Concept per implants da sport d'impurtanza chantunala
IPM	interpresas pitschnas e mesaunas
CISIN	Concept per implants da sport d'impurtanza naziunala
NPR	Nova politica regiunala
PoE	point of entry
REKA	Cassa svizra da viadi
SIR	Sistem d'innovaziun regional
CAS	Club alpin svizzer
SECO	Secretariat da stadi per l'economia
SCH	Societad svizra da credit d'hotel
SRI	Sistema Regionale dell'Innovazione
PR GR 2020–2023	Program da realisaziun NPR dal chantun Grischun 2020–2023
PR GR 2024–2027	Program da realisaziun NPR dal chantun Grischun 2024–2027

Resumaziun

La Nova politica regiunala (NPR) da la Confederaziun è per il chantun Grischun dapi biers onns in instrument cumprovà ed efficaci per augmentar la cumpetitivitad, la forza innovativa e l'economia d'export. Cun il terz program da plirs onns vul la Confederaziun cuntinuar cun la NPR durant la perioda da 2024–2031. Sco reacziun sin in'evaluaziun voluminusa e sin in basegn direct da las regiuns duain plinavant vegnir stgaffidas pussaivladads da promoziun extendidas per projects d'infrastructura pitschens sco er per projects che han in connex cun l'economia locala.

Il chantun Grischun vul cuntinuar e sviluppar vinavant sia politica da creschientscha economica regiunala. Per quest intent tira el a niz la pussaivladad d'inoltrar ses tschintgavel program da realisaziun chantunal cun la planisaziun da mesiras 2024–2027. La dumonda da finanziaziun pertutgant ils meds finansials federals cumpiglia la perioda 2024–2027 e mussa, co ch'ils meds da promoziun dumandads vegnan duvrads tenor las pretensiuns tematicas e formalas da la Confederaziun. Il Program da realisaziun NPR dal Grischun 2024–2027 (PR GR 2024–2027) s'orientescha al Program da la Regenza 2020–2024. El è vegnì sviluppà cun resguardar la politica chantunala da l'organisaziun dal territori, ils programs d'impuls, las politicas sectorialas sco er las strategias regiunalas per il svilup da l'economia locala. Las regiuns èn vegnidas involvidas en l'elavuraziun dal program da realisaziun.

La finamira primara da la NPR è da rinforzar l'economia d'export. Ils systems da valorisaziun centrals da l'economia grischuna en il sector da l'export, vul dir il turissem, l'industria d'export e systems da valorisaziun regiunals en il sector da l'export (p.ex. economia da furmaziun e da sanadad, resursas natiralas) èn sa sviluppads differentamain durant ils ultims onns. En las differentas regiuns existan anc adina differenzas relevantas areguard la forza innovativa ed areguard il svilup da la valorisaziun, da l'occupaziun e da la populaziun.

Malgrà ils success passads èn las sfidas da disparitads nungiavischadas per in svilup regiunal persistent anc adina avant maun. Cun las strategias regiunalas per il svilup da l'economia locala e cun in management regiunal extendì e professionalisà supplementarmain han il chantun e las regiuns reagì cuminaivlamain sin quest fatg. Las stentas duain vegnir cuntinuidas en il PR GR 2024–2027, quai cun metter in focus spezial sin las suandantas finamiras strategicas:

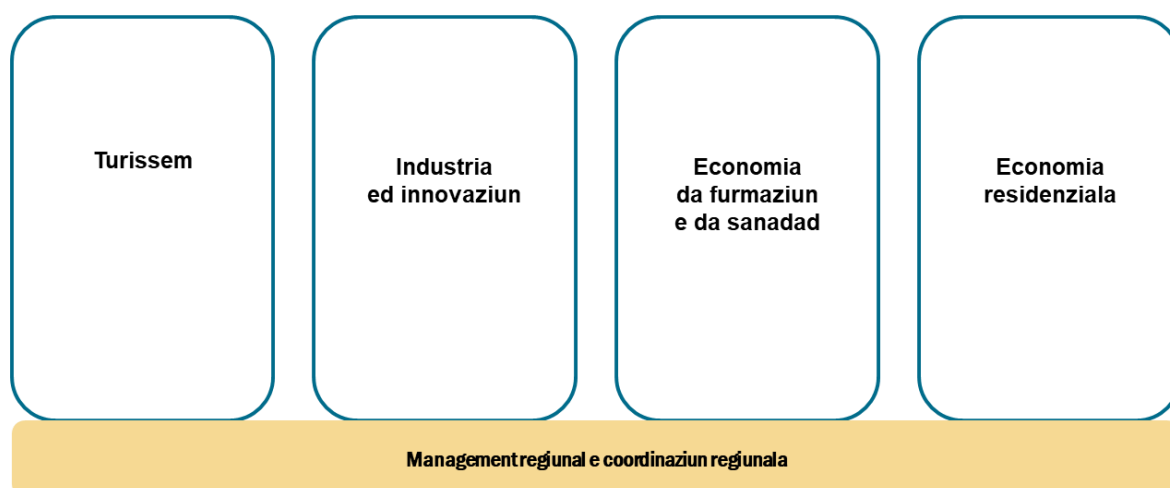
- *Far ina politica a favur da l'economia sco er a favur dal svilup da l'economia locala sco prestaziuns preliminaras per l'economia privata:* Mesiras statalas han la finamira da stgaffir cundiziuns generalas optimalas per l'economia, uschia che interpresas, instituziuns ed ulteriurs acturs da l'economia han premissas favuraivlas per ina creschientscha economica.

-
- *Accentuar l'orientaziun a l'export en la politica a favur dal svilup da l'economia locala:* La cumpetitivitad dals systems da valurisaziun «turissem» ed «industria d'export» stat vinavant en il focus da la politica chantunala a favur da l'economia sco er a favur dal svilup da l'economia locala.
  - *Stgaffir impuls per innovaziun:* Il chantun Grischun posseda purschidas da furmaziun multifaras e d'auta qualidad (incl. atgna scola auta spezialisada), ma er instituts da perscrutaziun da renum. La perscrutaziun e las purschidas da scolaziun e da furmaziun supplementara ston vegnir colliadas ina cun l'autra en moda integrala, en spezial per dar impuls uschè effectivs sco pussaivel per innovaziuns, quai cun agid dal transfer da savida e da tecnologia, cun l'intent d'utilisar e da commercialisar questas basas multifaras e d'auta qualidad.
  - *Promover la transfurmaziun digitala e nizzegiar las schanzas:* Sco temas interdisciplinars tangheschan la digitalisaziun e la transfurmaziun digitala tut ils systems da valurisaziun e tut ils secturs. En quest connex duai la NPR promover il coaching e soluziuns da colliaziun sco er e sustegnair las regiuns sin plaun concepziunal, per betg perder il contact cun la digitalisaziun che progredescha svelt en quai che riguarda la tecnologia e las cumpetenzas.
  - *Vesair las schanzas d'in svilup persistent sco er da la protecziun dal clima resp. da l'adattaziun al clima:* Ultra da la necessitad vesa il chantun Grischun er in avantatg da concorrenza relevant, sche las interpresas e las regiuns tematiseschan – en lur orientaziun – in svilup persistent e las sfidas da tal e sch'ellas s'avran uschia p.ex. per las schanzas e per ils potenzials da la protecziun dal clima resp. da l'adattaziun al clima.
  - *Etabli il sistem da valurisaziun «economia residenziala»:* Cun la finamira da diversifitgar l'economia e da posizionar il Grischun sco chantun da muntogna multifar sustegna il chantun Grischun cun cleras intenziuns il svilup da lieus da viver e da lavurar attractivs cun purschidas da provediment localas e cun innovaziuns socialas. Las pussaivladads ch'èn vegnidas stgaffidas da nov sin plaun federal cun la NPR 2024–2027 per promover l'economia locala, duain perquai vegnir tratgas a niz sistematicamain.
  - *Sinergias en il svilup ed en l'efficacitad:* Las regiuns e las interpresas en il chantun Grischun vegnan sustegnidas directamain ed indirectamain cun differents instruments. Las regiuns, las branschas e las interpresas stattan en concorrenza ina cun l'autra areguard ils meds da promoziun ed – en il rom da la consideraziun da lur interess – areguard la concepziun da cundiziuns generalas. Strategias regiunalas actualas ed adequatas per il svilup da l'economia locala, ma er in management regiunal che permetta d'agir, procuran per ina coordinaziun optimala dals instruments da promoziun e dals projects e garante-schan l'efficacitad, l'effizienz e la persistenza dal svilup regional.

Il PR GR 2024–2027 surpiglia questas orientaziuns cun las duas suandantas finamiras strategicas:

- augmentar la forza innovativa e la cumpetitivad da systems da valurisaziun orientads a l'export (turissem, industria, economia da furmaziun e da sanadad)
- mantegnair e rinforzar l'economia residenziala tras l'utilisaziun da pussaivladads da promoziun supplementaras

Questas finamiras duain vegnir cuntanschidas tras il PR GR 2024–2027 sur quatter accents da promoziun, quai en cumbinaziun cun in ferm management regiunal e cun agid d'ina coordinaziun regiunala.

Funtauna: atgna preschentaziun

Ils accents da promoziun han l'intent da rinforzar la cumpetitivad economica dals systems da valurisaziun centrals orientads a l'export, quai sin plaun regiunal, chantunal ed interchantunal. Els cuntengnan ils systems da valurisaziun «turissem», «industria» sco er «economia da furmaziun e da sanadad» tenor ils portfolios da promoziun regiunals. Tras l'economia residenziala vegn promovida a partir da l'onn 2024 – sut tshertas premissas – er l'economia locala orientada a la dumonda interna. Potenzials d'export specifics per ils lieus sco er ina dumonda interna cun grondas entradas duain vegnir tratgs a niz complementarmain per il svilup da l'economia e dal martgà da lavur sin plaun regiunal.

D'ina impurtanza speziala èn – ultra da las mesiras intrachantunals – er programs e projects interchantunals e transcunfinals, tranter auter ils systems d'innovaziun regiunals INOS ed SRI, il program San Gottardo sco er Interreg. Questa collavuraziun vegn reglada per gronda part en programs da realisaziun separads ed en atgnas cunvegns da program.

Per augmentar l'efficacitad e l'effizienz tranter las differentas mesiras da promoziun NPR, ed ensemen cun las politicas sectorialas sco er cun outras promoziuns, sa focussescha il chantun Grischun vinavant sin strategias regionalas per il svilup da l'economia locala e sin in ferm management regional. Il PR GR 2024–2027 sustegna er en l'avegnir il management regional sco «ulteriuras mesiras».

Sche la Confederaziun surpiglia in pajament equivalent, ha la Regenza grischuna l'intenziun d'impunder ils suandants meds finansials durant la perioda 2024–2027:

	Contribuziuns à fonds perdu (en miu. CHF)		Emprests (en miu. CHF) (Confederaziun, senza equivalenza chantunala)
	Confederaziun	Chantun	
A Sistem da valorisaziun «turissem»	6,4	6,5	11,0
B Sistem da valorisaziun «industria ed innovaziun»	3,8	4,1	6,0
C Sistems da valorisaziun «economia da furmaziun e da sanadad»	0,6	0,6	5,0
D Sistem da valorisaziun «economia residenziala»	1,3	1,3	3,0
E Ulteriuras mesiras	1,6	1,6	--
TOTAL (senza prestaziuns chantunalas equivalentas ad emprasts federalis)	13,7	14,1	25,0

Il plan da finanzas e da realisaziun per il PR GR 2024–2027 prevesa d'impunder sin plaun chantunal tut en tut 14,1 milliuns francs per contribuziuns à fonds perdu e 6,25 milliuns francs per prestaziuns equivalentas als emprasts federalis. Quests meds finansials da tut en tut 20,35 milliuns francs èn resguardads en il preventiv chantunal 2024 ed en il plan da finanzas 2025–2027.

Per il PR GR 2024–2027 dumonda il chantun Grischun la Confederaziun contribuziuns à fonds perdu da tut en tut 13,7 milliuns francs sco er emprasts federalis da 25 milliuns francs.

Ils meds finansials per il PR GR 2024–2027 vegnan surdads tenor ils process ch'èn sa cumprovads durant ils quatter programs da realisaziun passads. Quests process èn accordads cun las planisaziuns strategicas ed operativas da las politicas sectorialas relevantas per il territori. L'integraziun d'acturs regionalis e d'organisaziuns regionalas è garantida. Ils projects

vegnan administrads en il sistem da controlling CHMOS da la Confederaziun, quai cun preschentar regularmain rapports. Plinavant vegnan analisads periodicamain ils effects.

Mesiras ed indicaziuns finanzialas per accent da promoziun

A) Sistem da valurisaziun «turissem»							
Mesira	Gener dal sustegn	Premissas	Ettappas impurtantas	àfp Confederaziun	àfp chantun	Emprest Confederaziun	
A11	Sistem turistic dal Grischun Realisar projects per rinforzar il sistem turistic general cun in focus spezial sin projects da cooperaziun innovativs che cumpiglian pliras destinaziuns (svilup da destinaziuns, p.ex. furnaziun da destinaziuns, repartiziun da las incumbensas al lieu, gestiun da la marca sco er mesiras generalas per augmentar la capacitad da destinaziuns turisticas).	Concepziun, realisaziun ed accompagnament: <ul style="list-style-type: none"> contribuziuns à fonds perdu (basas e realisaziun) 	Iniziativa d'acturs turistics (organisaziuns da las destinaziuns, Grischun Vacanzas, furniturs da prestaziuns), d'interpresas, da purtaders dal svilup regional sco er da vischnancas, coordinaziun cun la strategia turistica generala da la destinaziun.	2024–2027: realisà (conclus) u planisà (decisiun preliminar) <u>du project per onn</u>	3,5	3,5	---
A12	Planisaziun d'areals turistics Preparar e metter a disposiziun areals strategics per projects turistics gronds (construcziun da novs hotels u resorts, areals da telefericas) en lieus adattads sco basa per in'acquisiziun professiunala d'investiders.	Elavuraziun da las basas: <ul style="list-style-type: none"> contribuziuns à fonds perdu 	Cooperaziun da vischnancas, d'acturs privats e da purtaders dal svilup regional.	2024–2027: realisà (conclus) u planisà (decisiun preliminar) <u>tut en tut in project</u>	0,15	0,15	---
A13	Economia d'alloschament Megliar e renovar l'infrastructura d'alloschament (en completaziun da la SCH) en cas da projects impurtants per l'economia regionala (manaschis cun purtaders naziunals, p.ex. Albierts da giuventetgna svizzers, vitgs REKA, chamonas CAS e.u.v.) sco er activitads en il sector da l'augment da la competitivitad (coaching, hospitality management, cooperaziuns).	Accompagnament, ev. iniziaziun: <ul style="list-style-type: none"> emprests (investiziuns) contribuziuns à fonds perdu (basas) 	Iniziativa da manaschis d'alloschament, coordinaziun cun la strategia turistica generala da la destinaziun.	2024–2027: realisà (conclus) u planisà (decisiun preliminar) <u>in project per onn</u>	0,3	0,3	1,5

A14	Infrastructuras turisticas Construir infrastructuras turisticas (en coordinaziun cun ils concepts per implants da sport d'importanza chantunala e naziunala CISIC / CISIN) sco puncts d'attracziun, p.ex. vias da scarsolar, parcs d'aventura, implants da sport e da wellness. Ils projects d'investiziun ston esser integrads en in posiziunament regional resp. esser ina part essenziala d'ina chadaina da creaziun da valurs. Projects d'infrastructura èn pussaivels er en il sector da l'utilisaziun da potenzials natirals e culturals.	Concepziun, realisaziun ed accumpagnament: <ul style="list-style-type: none"> • emprests (investiziuns) • contribuziuns à fonds perdu (basas e realisaziun) 	Iniziativa d'interpresas e da purtaders dal svilup regional sco er da vischnancas, coordinaziun cun la strategia turistica generala da la destinaziun.	2024–2027: realisà (conclus) u planisà (decisiun preliminar) <u>tut en tut trais projects</u>	0,3	0,3	2,5
A15	Infrastructuras da telefericas Renovar implants da transport sco er construir indrizzs d'ennavar sin basa da la Strategia chantunala da promoziun per interpresas da telefericas. Cooperaziuns tranter interpresas da telefericas.	Concepziun, realisaziun ed accumpagnament: <ul style="list-style-type: none"> • emprests (investiziuns) • contribuziuns à fonds perdu (basas e cooperaziuns) 	Iniziativa d'interpresas da telefericas, cun resguardar las basas da la planisaziun dal territori sco er il dialog cun gruppas d'interess.	2024–2027: realisà (conclus) u planisà (decisiun preliminar) <u>in project per onn</u>	0,15	0,15	7,0
A16	Concepziun da la purschida Lantschar novs products turistics cun effects d'attracziun sin destinaziuns existentas per augmentar la cumpetitivad (cun focus sin la promoziun da purschidas da sport da muntogna alternativas, che na dependan betg da la naiv, sco er sin la promoziun da products da stad: bike, trail-running, purschidas da viandar a lunga distanza).	Concepziun, realisaziun ed accumpagnament: <ul style="list-style-type: none"> • contribuziuns à fonds perdu (basas e realisaziun) 	Iniziativa d'interpresas e da purtaders dal svilup regional sco er da vischnancas, coordinaziun cun la strategia turistica generala da la destinaziun.	2024–2027: realisà (conclus) u planisà (decisiun preliminar) <u>tut en tut trais projects</u>	0,6	0,6	---
A17	Valurisaziun da la natira e da la cultura Planisar e realisar projects da valorisaziun en coordinaziun cun la Promoziun chantunala dals parcs e da la cultura, cun l'intent da rinforzar ils systems da valorisaziun turistics.	Concepziun, realisaziun ed accumpagnament: <ul style="list-style-type: none"> • contribuziuns à fonds perdu (basas e realisaziun) 	Iniziativa d'interpresas e da purtaders dal svilup regional sco er da vischnancas, coordinaziun cun la strategia turistica generala da la destinaziun.	2024–2027: realisà (conclus) u planisà (decisiun preliminar) <u>tut en tut trais projects</u>	0,6	0,6	---

A18	Persistenza / clima / qualid Lantschar products turistics cun forza d'attracziun en coordinaziun cun las meas chantunales en il sector da la persistenza e da la midada dal clima, cun l'intent da rinforzar ils systems da valurizaziun turistics.	Concepziun, realisaziun ed accompagnament: <ul style="list-style-type: none"> contribuziuns à fonds perdu (basas e realisaziun)	Iniziativa d'interpresas e da purtaders dal svilup regional sco er da vischnancas, coordinaziun cun la strategia turistica generala da la destinaziun.	2024–2027: realisà (conclus) u planisà (decisiun preliminar) <u>tut en tut dus projects</u>	0,4	0,4	---
= total A1X (chantunal)					6,0	6,0	11,0
A21	Projects interchantunals Realisar projects turistics davart temas specifics sco «Heidi», «Il Rain» e.u.v. → chantun directiv: Grischun u auters chantuns	Elavuraziun da las basas e contribuziuns per la realisaziun: <ul style="list-style-type: none"> contribuziuns à fonds perdu	Prontezza dals partenaris u dals acturs involvids da cooperar sin basa d'ina skizza cuminaivla dal project.	2024–2027: realisà (conclus) u planisà (decisiun preliminar) <u>tut en tut dus projects</u>	0,3	0,3	---
A22	Programs Interreg B ed Europe, perioda VI (2021–2027)	Participaziun a la realisaziun: <ul style="list-style-type: none"> contribuziuns à fonds perdu	Niz per il svilup regional en il Grischun.	Tenor il project respectiv	separada main	0,1	---
A23	Atgnas activitads chantunales transcunfinalas Activitads cun il Liechtenstein, il Vorarlberg, il Tirol, il Tirol dal Sid, la Vuclina e la Lombardia ordaifer ils programs da promoziun da la UE. Direcziun resp. cooperaziun activa tar la collavuraziun transcunfinala per augmentar l'attractivada da l'economia locala: avertura, furmaziun, examinar las schanzas da la situaziun al cunfin, sviluppar novas ideas, raits transcunfinalas d'interpresas.	Determinar ils potenzials, lavurs da basa, concepziun e realisaziun: <ul style="list-style-type: none"> contribuziuns à fonds perdu	Prontezza da las varts participadas da cooperar, dumonda dal niz che po vegnir generà maximalmain.	2024–2027: realisà (conclus) u planisà (decisiun preliminar) <u>tut en tut in project</u>	0,1	0,1	---
= total A2X (interchantunal ed internaziunal)					0,4	0,5	---
= TOTAL A Sistem da valurizaziun «turissem»					6,4	6,5	11,0

B) Sistem da valurisasiun «industria ed innovaziun»							
Mesira	Gener dal sustegn	Premissas	Etappas impurtantas	àfp Confederaziun	àfp chantun	Emprest Confederaziun	
B11	<p>Innovaziuns ed interpresas</p> <p>Realisar mesiras per promover innovaziuns ed interpresas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - promover ed optimar las cundiziuns generalas per l'innovaziun e per las interpresas. - Stgaffir en moda intenziunada purschidas integralas en ils secturs da la sensibilisaziun, da la promoziun e da la scolaziun sco er crear raits tranter la furmaziun, la perscrutaziun e l'industria. - Promover l'innovaziun precumpetitiva e la collavuraziun intermanaschiala (p.ex. cuntanscher sinergias, avrir martgads da vendita surregionalas). - Promover projects innovativs, cun la finamira da lantschar innovaziuns areguard ils process, process da transformaziun sco er il svilup da products e dal martgà (tranter auter en ils secturs da green tech e da clean tech, da l'economia circulara u da la resilienza). 	<p>Concepziun, realisaziun ed accumpagnament:</p> <ul style="list-style-type: none"> • contribuziuns à fonds perdu <p>Investiziuns en infrastrukturas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • emprests 	<p>Iniziativa e cooperaziun d'interpresas, da partaders da svilup e d'auters acturs da l'economia.</p>	<p>2024–2027: realisà (conclus) u planisà (decisiun preliminarara) <u>tut en tut tschintg projects</u></p>	0,6	0,6	1,5
B12	<p>Mesiras chantunalas complementaras per rinforzar ils systems d'innovaziun regionalas</p> <p>Sviluppar, installar ed extender ina rait chantunala da persunas da contact per interpresas, cun la finamira da render (pli) enconuschentas las purschidas dal SIR, d'augmentar la dumonda per servetschs dal SIR e da prestar uschia ina contribuziun per cuntanscher las finamiras dal SIR.</p>	<p>Elavuraziun da basas, sensibilisaziun, prestaziuns da transfer da tecnologia e realisaziun da projects:</p> <ul style="list-style-type: none"> • contribuziuns à fonds perdu 	<p>Integraziun dals partenaris da transfer da tecnologia, garanzia d'in effect coordinà e complementar, prontezza dals posts involvids da cooperar.</p>	<p>2024–2027: realisà (conclus) u planisà (decisiun preliminarara) <u>duas mesiras</u></p>	0,2	0,2	---

B13	<p>Svilup da l'economia locala</p> <ul style="list-style-type: none"> - Evaluaziun e svilup da territoris da lavur adattads ch'èn d'impurtanza strategica, scleriments preliminaris da lieus pussaivels per domiciliar interpresas sco er valorisaziun da territoris industrials nunutilisads. - Projects per rinforzar spazis funcziunals, centers regionalis e territoris da lavur regionalis. - Prestaziuns preliminaras en infrastructuras ed en parcs da mastergn d'impurtanza regionala. - Mesiras per diversifitgar la structura economica e per augmentar la competitividad. - Promoziun d'infrastructuras e d'activitads da perscrutaziun che sa basan sin l'innovaziun e che augmentan la forza innovativa regionala. - Mesiras per rinforzar il Grischun sco lieu da furmaziun e da perscrutaziun, activitads d'inizialisaziun per domiciliar e/u installar novas instituziuns da perscrutaziun. 	<p>Concepziun, realisaziun ed accumpagnament:</p> <ul style="list-style-type: none"> • contribuziuns à fonds perdu <p>Investiziuns en infrastructuras / averturas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • emprests 	<p>Coordinaziun cun l'Uffizi per il svilup dal territori e cun la realisaziun dal Plan directiv chantunal Abitadi sin plaun regional e local.</p>	<p>2024–2027: realisà (conclus) u planisà (decisiun preliminar) <u>tut en tut trais projects</u></p>	0,4	0,4	3,5
B14	<p>Resursas natiralas</p> <p>Utilisar il potenzial d'innovaziun per lung da l'entira chadaina da valorisaziun da las resursas natiralas (lain, aua, crap e.u.v.) e da las energias regenerablas (aua, vent, sulegl e.u.v.).</p>	<p>Concepziun, realisaziun ed accumpagnament:</p> <ul style="list-style-type: none"> • contribuziuns à fonds perdu <p>Investiziuns en infrastructuras / averturas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • emprests 	<p>Iniziativa e cooperaziun dals acturs involvids en ils secturs economic respectivs e stretga coordinaziun cun las politicas sectorialas chantunalas respectivas.</p>	<p>2024–2027: realisà (conclus) u planisà (decisiun preliminar) <u>tut en tut dus projects</u></p>	0,4	0,4	1,0
= total B1X (chantunal)					1,6	1,6	6,0

B21	<p>INOS – Sistem d'innovaziun regional da la Svizra orientala</p> <p>Augmentar la forza innovativa da las interpresas dal territori INOS cun applitgar ina metoda cumplexsiva en collavuraziun cun ils systems d'innovaziun regionalas.</p> <p>→ chantun directiv: Turgovia</p>	<p>Secturs d'intervenziun (Concept SIR 2024+, SECO):</p> <p>«<i>Direcziun e svilup dal SIR (governance)</i>»</p> <p>«<i>Point of entry (PoE: post da consultaziun ed analisa dal basegn)</i>»</p> <p>«<i>Coaching (sustegn per innovaziuns da products e da process)</i>»</p> <p>«<i>Plattafurmas intermanaschialas (clusters, occurrenzas per crear raits)</i>»</p> <p>«<i>Approfundaziuns tematicas</i>»</p> <p>«<i>Projects da cooperaziun</i>»</p> <ul style="list-style-type: none"> • contribuziuns à fonds perdu 	<p>Prontezza da tut ils acturs involvids da cooperar (chantuns, PoE, coaches, purtaders da savida, interpresas, auters).</p> <p>Coordinaziun cun ils svilups e cun las strategias naziunalas e chantunalas per la promoziun da l'innovaziun.</p>	<p>Guardar basa da program separada da la INOS</p>	1,8	1,8	---
B22	<p>SRI – Sistema Regionale dell'Innovazione</p> <p>Augmentar la forza innovativa da las interpresas dal territori SRI cun applitgar ina metoda cumplexsiva en collavuraziun cun ils systems d'innovaziun regionalas.</p> <p>→ chantun directiv: Tessin</p>	<p>Secturs d'intervenziun (Concept SIR 2024+, SECO)</p> <ul style="list-style-type: none"> • contribuziuns à fonds perdu 	<p>Prontezza da tut ils acturs involvids da cooperar (chantuns, PoE, coaches, purtaders da savida, interpresas, auters).</p> <p>Coordinaziun cun ils svilups e cun las strategias naziunalas e chantunalas per la promoziun da l'innovaziun.</p>	<p>Guardar basa da program separada dal chantun Tessin</p>	separada main	0,2	---
B23	<p>Activitads interchantunalas</p> <p>Mesiras coordinadas sin plaun interchantunal, che rinforzan la capaciad d'innovaziun e la cumpetitivitad dals lieus e da las interpresas. Augmentar la forza innovativa cun applitgar ina metoda cumplexsiva en collavuraziun cun ils systems d'innovaziun regionalas.</p>	<p>Concepziun, realisaziun ed accumpagnament:</p> <ul style="list-style-type: none"> • contribuziuns à fonds perdu 	<p>Integrasiun en la Strategia chantunala d'innovaziun sco er en ils concepts da la INOS e dal SRI, garanzia d'in effect coordinà e complementar, prontezza dals posts involvids da cooperar.</p>	<p>2024–2027: realisà (conclus) u planisà (decisiun preliminar) <u>tut en tut dus projects interchantunalas</u></p>	0,3	0,3	---

	<p>GR–FL: Prestaziuns da transfer da tecnologia per interpresas e per instituziuns en il sector d'activitad da la Svizra orientala e dal Principadi dal Liechtenstein en la INOS. → chantun directiv: Grischun</p> <p>GR–ZH: Crear raits e rinforzar la collavuraziun tranter las instituziuns da perscrutaziun turitgaisas (tranter auter Scola politecnica federala, Universitad da Turitg, ZHAW) ed il Grischun sco lieu da perscrutaziun. → chantun directiv: Grischun</p> <p>GR–TI: Coordinar projects per sviluppar l'economia locala (p.ex. disponibladad da surfatschas industrialas) en il spazi funcziunal Bellinzona / Mesolcina. → chantun directiv: Grischun</p>							
B24	Programs Interreg B ed Europe, perioda VI (2021–2027)	<p>Participaziun a la realisaziun:</p> <ul style="list-style-type: none"> contribuziuns à fonds perdu 	Niz per il svilup regiunal en il Grischun.	Tenor il project respectiv	separadain	0,1	---	
B25	<p>Atgnas activitads chantunalas transcunfinalas</p> <p>Activitads cun il Liechtenstein, il Vorarlberg, il Tirol, il Tirol dal Sid, la Vuclina e la Lombardia ordaifer ils programs da promoziun da la UE. Cooperaziun activa tar la collavuraziun transcunfinala per augmentar l'attractivitat da l'economia locala e per promover projects: avertura, furmaziun, examinar las schanzas da la situaziun al cunfin, sviluppar novas ideas, raits transcunfinalas d'interpresas, promoziun da l'economia circulara.</p>	<p>Determinar ils potenzials, lavurs da basa, concepziun e realisaziun:</p> <ul style="list-style-type: none"> contribuziuns à fonds perdu 	Prontezza da las varts participadas da cooperar, dumonda dal niz che po vegnir generà maximalmain.	2024: Identifitgà las furmas da cooperaziun concretas 2024–2027: realisà <u>in project</u>		0,1	0,1	---
= total B2X (interchantunal ed internaziunal)						2,20	2,50	---
= TOTAL B Sistem da valurisaziun «industria ed innovaziun»						3,80	4,10	6,0

C) Sistems da valurisaziun «economia da furmaziun e da sanadad»							
Mesira	Gener dal sustegn	Premissas	Etappas impurtantas	àfp Confederaziun	àfp chantun	Emprest Confederaziun	
C11	<p>Economia da furmaziun</p> <p>Concepir e posiziunar instituziuns da furmaziun per la dumonda naziunala ed internaziunala (export da furmaziun: scolars, internats, campus); rinforzar purtaders ed interpresas existentas, dar impuls per novs purtaders e novas interpresas; sviluppar infrastrukturas.</p>	<p>Concepziun, realisaziun ed accompagnament da prestaziuns e da purschidas da furmaziun orientadas a l'export, impuls per elavurar il martgà:</p> <ul style="list-style-type: none"> • contribuziuns à fonds perdu • emprests (investiziuns) 	<p>Iniziativa e cooperaziun d'acturs da l'economia da furmaziun.</p> <p>Prontezza da sviluppar products d'export, cooperaziuns / creaziun da raits, commercialisaziun.</p> <p>Coordinaziun cun la politica chantunala da furmaziun e cun la Strategia chantunala d'innovaziun.</p>	<p>2024–2027: realisà (conclus) u planisà (decisiun preliminar) <u>tut en tut dus projects</u></p>	0,2	0,2	2,0
C12	<p>Economia da sanadad</p> <p>Concepir, sviluppar, realisar e posiziunar cooperaziuns dal turissem da sanadad orientadas a l'export sco er da purschidas che promovon la dumonda naziunala ed internaziunala.</p> <p>Coordinar sin plaun surregional iniziativas existentas e lantschar novas iniziativas per sviluppar cooperaziuns e purschidas dal turissem da sanadad orientadas a l'export.</p> <p>Rinforzar ils purtaders e las interpresas existentas sco er dar impuls per novs purtaders e novas interpresas che offran purschidas dal turissem da sanadad.</p>	<p>Concepziun da purschidas, da lavurs da basa en il senn da scleriments dal basegn e da studis da realisabladad, capacitads da realisaziun, impuls per elavurar il martgà:</p> <ul style="list-style-type: none"> • contribuziuns à fonds perdu • emprests (investiziuns) 	<p>Iniziativa e cooperaziun d'acturs da l'economia da sanadad e/u da turissem.</p> <p>Prontezza da sviluppar products d'export che promovon la dumonda, cooperaziuns / creaziun da raits, commercialisaziun.</p> <p>Coordinaziun cun las politikas sectorialas chantunalas incl. gremis respectiv.</p>	<p>2024–2027: realisà (conclus) u planisà (decisiun preliminar) <u>tut en tut quatter projects</u></p>	0,4	0,4	3,0
= TOTAL C Sistems da valurisaziun «economia da furmaziun e da sanadad»				0,6	0,6	5,0	

D) Sistem da valorisaziun «economia residenziala»							
Mesira	Gener dal sustegn	Premissas	Etappas impurtantas	àfp Confederaziun	àfp chantun	Emprest Confederaziun	
D11	<p>Valorisaziun d'avantatgs locals</p> <p>Sviluppar, planisar e realisar mesiras, purschidas e strategias per rinforzar la valorisaziun locala sco er l'attractivitat da l'economia locala cun valorisar ils avantatgs ed ils potenzials locals.</p>	<p>Concepziun, realisaziun ed accompagnament:</p> <ul style="list-style-type: none"> contribuziuns à fonds perdu (basas e realisaziun) 	<p>Effect per plirs manaschis e per l'economia regionala, sinergias cun activitads orientadas a l'export.</p> <p>Garantir a lunga vista il mantegniment ed il manaschi.</p> <p>Cooperaziuns / creaziun da raits.</p> <p>Sustegn tras las vischnancas e las regiuns e/u ils furniturs da prestaziuns en la regiun.</p> <p>Stretga coordinaziun cun las politicas sectorialas respectivas.</p>	<p>2024–2027: realisà (conclus) u planisà (decisiun preliminar) <u>tut en tut sis projects</u></p>	0,5	0,5	---
D12	<p>Sistems ecologics regionalis d'innovaziun</p> <p>Sviluppar, planisar e realisar projects che rinforzan duraivlamain il potenzial d'innovaziuns economicas sco er las cundiziuns generalas per l'innovaziun e per la creaziun da raits en la regiun e sin plaun local.</p>	<p>Concepziun, realisaziun ed accompagnament:</p> <ul style="list-style-type: none"> contribuziuns à fonds perdu (basas e realisaziun) Emprests (infrastructuras) 	<p>Effect per plirs manaschis e per l'economia regionala, sinergias cun activitads orientadas a l'export.</p> <p>Coordinaziun cun l'utilisaziun commerciala d'auters acturs economic (IPM, interpresas e.u.v.).</p> <p>Garantir a lunga vista il mantegniment ed il manaschi.</p> <p>Cooperaziuns / creaziun da raits.</p>	<p>2024–2027: realisà (conclus) u planisà (decisiun preliminar) <u>tut en tut trais projects</u></p>	0,4	0,4	1,0

D13	<p>Aertura da potenzials da stils da viver multilocals</p> <p>Sviluppar, planisar e realisar projects, raits e cooperaziuns per render accessibel il potenzial da l'economia regionala da stils da viver multilocals (p.ex. purchidas per pendularias e pendularis, per possessuras e possessurs d'abitaziuns secundaras, per giasts da vacanzas, sco co-working, workation e.u.v.).</p>	<p>Concepziun, realisaziun ed accompagnament:</p> <ul style="list-style-type: none"> • contribuziuns à fonds perdu (basas e realisaziun) • Emprests (infrastructuras) 	<p>Effect per plirs manaschis e per l'economia regionala, sinergias cun activitads orientadas a l'export.</p> <p>Garantir a lunga vista il mantegniment ed il manaschi.</p> <p>Cooperaziuns / creaziun da raits.</p> <p>Sustegn tras las vischnancas e las regiuns e/u ils furniturs da prestaziuns en la regiun.</p>	<p>2024–2027: realisà (conclus) u planisà (decisiun preliminar) <u>tut en tut tschintg projects</u></p>	0,4	0,4	2,0
= TOTAL D Sistem da valorisaziun «economia residenziala»					1,3	1,3	3,0

E) Ulteriuras mesiras							
Mesira	Gener dal sustegn	Premissas	Etappas impurtantas	àfp Confederaziun	àfp chantun	Emprest Confederaziun	
E11	<p>Management regional</p> <p>Consolidar, rinforzar e sviluppar vinavant il management regional per realisar la NPR ed ils ulteriurs instruments da la Confederaziun e dal chantun per il svilup economic.</p>	<p>Incaricas da prestaziun cun las regiuns concernent il svilup regional</p> <ul style="list-style-type: none"> contribuziuns à fonds perdu 	<p>Inoltraziun da las dumondas da contribuziun per il management regional tras ils purtaders regionalis.</p> <p>Integraziun en structuradas existentas ed en ina furma organisatorica etablida (direcziun).</p> <p>Sustegn e cooperaziun tras las vischnancas e las regiuns sco er integraziun da las federaziuns economicas e dals posts da servetsch chantunals.</p> <p>Ina strategia regionala actuala per il svilup da l'economia locala, ch'è vegnida approvada da la Conferenza da las presidentas e dals presidents, è avant maun.</p>	<p>Incaricas da prestaziun cun ils purtaders dal svilup regional per realisar il management regional tenor la nova concepziun dal 1. da schaner 2021</p>	1,25	1,25	---
E12	<p>Coordinaziun regionala</p> <p>Rinforzar la collavuraziun e la coordinaziun surregionala per realisar la NPR ed ulteriurs instruments da la Confederaziun e dal chantun per il svilup economic.</p>	<p>Concepziun, coordinaziun, accompagnament e scolaziun:</p> <ul style="list-style-type: none"> contribuziuns à fonds perdu 	<p>Sustegn e cooperaziun tras las vischnancas, las regiuns, las federaziuns economicas ed ils posts da servetsch chantunals.</p>	<p>2024–2027: realisà (conclus) u planisà (decisiun preliminar) <u>tut en tut sis mesiras resp. projects</u></p>	0,35	0,35	---
= total E1X (chantunal)				1,60	1,60	---	

E21	Program San Gottardo (2024–2027) → chantun directiv: Uri	Guardar basa da program separada	Guardar basa da program separada	Guardar basa da program separada	separada main	separada main	separada main
E22	Program Interreg VI A Italia–Svizra (2021–2027) → chantun directiv (post da coordinaziun): Tessin	Guardar basa da program separada	Guardar basa da program separada	Guardar basa da program separada	separada main	separada main	---
E23	Program Interreg VI A Rain Alpin–Lai da Constanza–Rain Aut (2021–2027) → chantun directiv (post da coordinaziun): Son Gagl	Guardar basa da program separada	Guardar basa da program separada	Guardar basa da program separada	separada main	separada main	---
= total E2X (interchantunal ed internaziunal)							
= TOTAL E Ulteriuras mesiras					1,60	1,60	---

Plan da finanzas e da realisaziun 2024–2027

	Contribuziuns (à fonds perdu) en miu. CHF		Emprests en miu. CHF (Confederaziun, senza equivalenza chantunala)
	Confederaziun	Chantun	
A TOTAL Sistem da valorisaziun «turissem»	6,40	6,50	11,00
B TOTAL Sistem da valorisaziun «industria ed innovaziun»	3,80	4,10	6,00
C TOTAL Sistems da valorisaziun «economia da furmaziun e da sanadad»	0,60	0,60	5,00
D TOTAL Sistem da valorisaziun «economia residenziala»	1,30	1,30	3,00
E TOTAL Ulteriuras mesiras	1,60	1,60	---
TOTAL NPR PR Grischun 2024–2027	13,70	14,10	25,00

Survista dals criteris da selecziun per la promoziun da projects

Cuntegns dals projects ed effect	
1.	Il project correspunda a la strategia ed a las prioritads dal program da realisaziun.
2.	Il project s'integrescha bain en ina regiun ch'è determinada armonicamain ord vista funcziunala ed el correspunda al posiziunament strategic da la regiun resp. rinforza quel.
3.	* Il project è integrà en in sistem da valorisaziun e dat dinamica ad interpresas precedentas u posteriuras ed ad auters acturs.
4.	Il project ha l'intent da rinforzar l'innovaziun, il pensar ed agir tenor principis d'interpresa sco er la valorisaziun en systems da valorisaziun orientads a l'export e/u en il sistem da valorisaziun «economia residenziala».
5.	Il project è persistent, q.v.d. el empermetta in niz economic (incl. durant il temp da manaschi) resguardond ils aspects ecologics e socials ed el tira a niz sinergias cun finamiras ecologicas e socialas.
6.	* Il project gida a derasar in'atmosfera positiva ed ad obtegnair ina mentalitad che facilitescha da renconuscher las schanzas e d'acceptar las ristgas d'interpresa.
7.	* Il project gida a metter en moviment las refurmas structuralas necessarias.
8.	* Il project gida a rinforzar in center regional.
9.	* Il project cumpiglia la cooperaziun tranter differentas regiuns sco er tranter regiuns ed aglomeraziuns.
Realisaziun	
10.	Suenter in sustegn inicial tras la Confederaziun ed il chantun po il project vegnir finanzià per gronda part cun meds finansials regionalis.
11.	* En il context respectiv ha il project ina grondezza critica, che lascha parair in effect impurtant per l'economia regionala sco realistic.
12.	Il project vegn purtà er da l'economia regionala resp. d'interpresas ubain da la vischnanca/regiun u da la destinaziun.
13.	* Il project posseda las resursas persunalas necessarias cun las cumpetenzas tematicas e metodicas respectivas e cun ils meds finansials correspondentis.
14.	Il project è cumpatibel cun las prescripziuns dal dretg da planisaziun, ubain ina revisiun dals instruments da planisaziun è probablamain pussaivla.

* na ston betg esser ademplids en moda cumulativa